

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.004.04.2017

P/17/017

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 92, F +48 22 444 55 94
kgp@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/017 Nadzór nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Łukasz Urbanowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/44/2017 z dnia 12 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Totalizator Sportowy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ¹ , ul. Targowa 25, 03-728 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Olgierd Cieślik - Prezes Zarządu Spółki od 20 marca 2017 r., poprzednio funkcję Prezesa Zarządu Spółki pełnili: Pan Radosław Śmigulski ² od 6 lutego 2017 r. do 19 marca 2017 r., Pan Łukasz Łazarewicz od 14 kwietnia 2016 r. do 6 lutego 2017 r., Pan Wojciech Szpil od 18 grudnia 2012 r. do 11 marca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 10-21)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Spółki w zakresie objętym kontrolą.

Organy Spółki, do których powołano z poszanowaniem obowiązujących przepisów osoby o wymaganych kwalifikacjach, działały w granicach prawa w celu optymalizacji wyników ekonomicznych. Totalizator kierował się w swoich działaniach zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru odpowiedzialnej i bezpiecznej gry.

Wartość sprzedaży oraz wynik finansowy Spółki wzrosły w okresie objętym kontrolą. Totalizator utrzymywał płynność na bezpiecznym poziomie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki

Opis stanu faktycznego

1.1 Powoływanie i odwoływanie osób zasiadających w organach Spółki

W okresie od 1 stycznia 2014 r. przeprowadzono 12 postępowań kwalifikacyjnych na Członków Zarządu Spółki, w tym dwa w 2014 r., cztery w 2016 r. oraz sześć w

2017 r. Uchwały Rady Nadzorczej wszczynające postępowania nie zawierały uzasadnienia (nie ma takiego obowiązku prawnego). Postępowania kwalifikacyjne na Członków Zarządu Spółki prowadzone były w Spółce na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu w niektórych spółkach handlowych³, wydanego na podstawie art. 19 a ust. 4 ustawy z dnia 30

¹ Dalej także: Totalizator lub Spółka.

² Pełniący obowiązki Prezesa Zarządu.

³ Dz.U. z 2003 r. Nr 55, poz. 476. Dalej: *Rozporządzenie*.

sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników⁴. W przypadku postępowań wszczętych w 2014 r. i w 2016 r., zgodnie z *Rozporządzeniem*, ogłoszenia zostały opublikowane w dzienniku ogólnopolskim *Rzeczpospolita*. W postępowaniach wszczętych w 2017 r. ogłoszenia, zgodnie z obowiązującym wówczas *Rozporządzeniem*, opublikowane zostały na stronie internetowej Spółki oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rozwoju. Terminy przyjmowania zgłoszeń wynosiły we wszystkich przypadkach co najmniej 14 dni kalendarzowych, a kandydaci do swoich zgłoszeń zobowiązani byli dołączyć dokumenty, potwierdzające ich kwalifikacje i doświadczenie w oryginałach bądź odpisach.

W okresie od 1 stycznia 2014 r., Rada Nadzorcza Spółki zakończyła trzy postępowania bez rozstrzygnięcia - nie podając przyczyn: postępowanie kwalifikacyjne na stanowisko Członka Zarządu odpowiedzialnego za finanse i inwestycje, przeprowadzone w okresie od 11 marca do 6 kwietnia 2016 r., postępowanie kwalifikacyjne na stanowisko Członka Zarządu odpowiedzialnego za finanse i inwestycje, przeprowadzone w okresie od 19 kwietnia do 22 maja 2017 r. oraz postępowanie kwalifikacyjne na stanowisko Członka Zarządu odpowiedzialnego za sprzedaż, produkty i marketing, przeprowadzone w okresie od 19 kwietnia do 26 maja 2017 r. Pan Piotr Kwiecień, ówczesny Członek Rady Nadzorczej Spółki w złożonym wyjaśnieniu⁵, także nie przedstawił przyczyn zakończenia postępowań kwalifikacyjnych bez wyłonienia kandydata.

W okresie objętym kontrolą miał miejsce jeden przypadek odwołania członka Zarządu Spółki. W dniu 11 marca 2016 r. Rada Nadzorcza odwołała Pana Wojciecha Szpila z funkcji Prezesa Zarządu na jego wniosek.

W przypadkach zmian w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki, w okresie od 1 stycznia 2014 r., Spółka każdorazowo składała wnioski o zmianę w rejestrze sądowym.

Członkowie Zarządu Spółki wykonujący obowiązki w okresie od 1 stycznia 2014 r. posiadali wymagany *Rozporządzeniem* staż pracy oraz wykształcenie. Do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami⁶, Członkowie Zarządu Spółki mieli zawarte umowy o pracę, w których wynagrodzenie było ustalone w stałej kwocie. Umowy te zawierały zapis o nagrodzie rocznej i za wyjątkiem jednego przypadku - zapis o odszkodowaniu z tytułu zakazu konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji Członka Zarządu w wysokości 100% wynagrodzenia stałego płatnego przez okres sześciu lub dwunastu miesięcy. Rada Nadzorcza Spółki na posiedzeniu w dniu 20 lipca 2017 r. podjęła uchwałę w sprawie kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu Totalizatora, uwzględniając wytyczne Ministerstwa Rozwoju, zawarte w dokumencie „*Dobre praktyki w zakresie stosowania ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami*”⁷ oraz podjęła decyzję o zawarciu z członkami Zarządu umów o świadczenie usług zarządzania oraz umów o zakazie konkurencji, dostosowanych do przepisów *nowelizacji ustawy kominowej*. Umowy te zostały zawarte 28 lipca 2017 r.⁸ z mocą obowiązującą od 30 czerwca 2017 r. Ustalone w nich wynagrodzenie zostało podzielone na część stałą i zmienną, uzależnioną od poziomu realizacji celów zarządczych. Umowy zawierały także zapis o odprawie.

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 981, ze zm. Wcześniej ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji.

⁵ Pismo z dnia 4 września 2017 r. podpisane przez Pana Piotra Kwietnia.

⁶ Dz.U. 2016 poz. 1202.

⁷ Dokument wydany przez Ministerstwo Skarbu Państwa w listopadzie 2016 r.

⁸ Umowy o zakazie konkurencji zostały zawarte z dwoma Członkami Zarządu Spółki.

Członkowie Zarządu Spółki nie zasiadali jednocześnie w radach nadzorczych lub zarządach podmiotów, w których Spółka posiadała udziały w kapitale.

Członkowie Rady Nadzorczej Spółki pełniący funkcję od dnia 1 stycznia 2014 r., będący pracownikami Totalizatora, posiadali wymagane uprawnienia do pełnienia tej funkcji tj. w szczególności zdany egzamin dla kandydatów na członków rad nadzorczych podmiotów z udziałem Skarbu Państwa. Wynagrodzenia pobierane przez Członków Rady Nadzorczej Spółki nie przekraczały poziomu określonego przez regulacje prawne w tym zakresie.

Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki udzieliło absolutorium z wykonania obowiązków wszystkim Członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki, pełniącym obowiązki w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 3-379, 1019)

1.2 Wykonywanie obowiązków przez osoby zasiadające w organach Spółki

W okresie objętym kontrolą NIK Rada Nadzorcza przeprowadziła dwie kontrole, o które zwróciło się Ministerstwo Skarbu Państwa. Jedną kontrolą dotyczyła wydatków ponoszonych na reklamę, sponsoring, działalność kulturalną, społeczną i charytatywną oraz prawidłowości procedur zakupowych stosowanych przez Biuro PR i Komunikacji w 2015 r. Drugą kontrolą objęto koszty organizacji przez Totalizator Kongresu European Lotteries w Krakowie w 2017 r. - w związku z kandydowaniem przez Prezesa Zarządu Totalizatora Pana Wojciecha Szpila na funkcję Prezydenta European Lotteries. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Rada Nadzorcza Spółki, w okresie od 1 stycznia 2014 r., w każdym przypadku podejmowała uchwały pozytywnie oceniające sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowe za ubiegły rok obrotowy. Uchwały te były następnie zatwierdzane przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki. Sprawozdania były składane w rejestrze sądowym.

W latach 2014 i 2015 sytuacja finansowa spółek zależnych od Totalizatora była monitorowana na bazie comiesięcznych rachunków zysków i strat. Od 2016 r. są przygotowywane i przedstawiane Zarządowi Spółki comiesięczne raporty dotyczące każdej spółki zależnej od Totalizatora, tj.: Merkury-Invest Sp. z o.o., Traf – Zakłady Wzajemne Sp. z o.o., Lottomerkury Sp. z o.o. - zawierające informacje dotyczące: kosztów narastająco w układzie kalkulacyjnym, przyrostu kosztów miesięcznych spółek oraz wykonania budżetu (sytuacji finansowej). Rada Nadzorcza Spółki otrzymywała corocznie dane dotyczące zaangażowania kapitałowego Totalizatora w spółki zależne, zawierane w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych Spółki.

Od 1 stycznia 2014 r., w jednym przypadku, Zarząd Totalizatora odstąpił od realizacji uchwały Rady Nadzorczej Spółki podjętej w sprawie projektu strategicznego „Wejście na rynek bukmacherski” i nabycia w związku z tym akcji spółki TOTOLOTEK SA oraz znaków towarowych TOTOLOTEK. Jak wynika z wyjaśnień złożonych w toku kontroli, powodem odstąpienia był brak deklaracji regulatora rynku co do podjęcia walki z szarą strefą zakładów bukmacherskich oraz brakiem akceptacji Skarbu Państwa dla przeprowadzenia transakcji⁹. Nie było przypadków odstąpienia przez Zarząd Totalizatora od realizacji uchwał Zgromadzenia Wspólników Spółki.

⁹ Pismo z dnia 6 lipca 2017 r. podpisane przez Panią Annę Kukłę Dyrektora Departamentu Organizacyjnego Totalizatora.

W okresie objętym kontrolą nastąpiły trzy zmiany w Umowie Spółki, które co do zasady nie zmniejszały uprawnień Skarbu Państwa. Uchwałą Zgromadzenia Wspólników Totalizatora z dnia 14 sierpnia 2015 r. zmieniono zapisy dotyczące w szczególności: Regulaminu Zarządu Totalizatora, nabycia, zbycia lub obciążenia nieruchomości, użytkowania wieczystego, udziałów w nieruchomości albo użytkowaniu wieczystym zbywania i nabywania aktywów trwałych, oraz wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę umowy przedmiotem której jest darowizna lub zwolnienie z długu oraz innej umowy niezwiązanej z przedmiotem działalności Spółki (zwiększono kwotę wartości aktywów, których rozporządzenie wymaga zgody Rady Nadzorczej - z 30 tys. euro do 50 tys. euro). Następnie uchwałą Zgromadzenia Wspólników Totalizatora z dnia 31 marca 2017 r. zmieniono zapisy dotyczące przedmiotu działalności Spółki, zbywania i nabywania aktywów trwałych oraz funkcjonowania Zarządu, Rady Nadzorczej i Zgromadzenia Wspólników Spółki oraz dostosowano je w zakresie uprawnień Skarbu Państwa do likwidacji Ministerstwa Skarbu Państwa i wejścia w życie ustawy o z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym^{10a} uchwałą Zgromadzenia Wspólników Totalizatora z dnia 10 kwietnia 2017 r. zmieniono zapisy dotyczące kapitału zakładowego Totalizatora.

W badanym okresie Spółka zbyła jedną nieruchomość w dniu 30 maja 2017 r. Sprzedaż nieruchomości była prowadzona w trybie przetargu ustnego, zgodnie z przepisami *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie określenia sposobu i trybu organizowania przetargu na sprzedaż składników aktywów trwałych przez spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji*¹¹

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły w Totalizatorze przypadki zbycia zorganizowanej części majątku Spółki.

Od 1 stycznia 2014 r. poniesiono koszty na działalność doradczą, reklamę oraz sponsoring w łącznej kwocie 436 415,1 tys. zł¹², w tym w roku 2014 na doradztwo kwotę 5 221,3 tys. zł, na reklamę kwotę 112 481,8 tys. zł, na sponsoring kwotę 8 348 tys. zł, w roku 2015 na doradztwo kwotę 4 988 tys. zł, na reklamę kwotę 118 715,6 tys. zł, na sponsoring kwotę 7 946,7 tys. zł, w roku 2016 na doradztwo kwotę 5 375,1 tys. zł, na reklamę kwotę 113 640,4 tys. zł, na sponsoring kwotę 6 577,2 tys. zł oraz w pierwszym półroczu roku 2017 poniesiono koszty na działalność doradczą w kwocie 1 288,2 tys. zł i na reklamę w kwocie 51 832,7 tys. zł. Sponsoring hippiki wynikał z długofalowej strategii Totalizatora Sportowego, dotyczącej pełnej rewitalizacji i systematycznego rozwoju Toru Wyścigów Konnych Służewiec. Miał na celu promocję wyścigów konnych oraz jeździectwa poprzez przybliżenie ich jak największej grupie odbiorców, a także przywrócenie im popularności i zainteresowania mediów.¹³

W badanym okresie Totalizator nie tworzył spółek zależnych ani nie obejmował udziałów lub akcji w innych podmiotach. Spółka objęła jeden udział w kapitale rezerwowym Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych¹⁴ na kwotę 100 zł oraz dokonała wpłaty wpisowego w wysokości 9,5 tys. zł, co wpłynęło na korzystniejszą ofertę produktową Towarzystwa dla Spółki.

¹⁰ Dz.U. 2016 poz. 2259.

¹¹ Dz. U. Nr 27, poz. 177 ze zm.

¹² Kwota brutto z wyłączeniem kosztów związanych bezpośrednio ze sprzedażą opodatkowaną tj. organizacją wyścigów konnych i pozostałą sprzedażą.

¹³ Pismo z dnia 18 sierpnia 2017 r. podpisane przez Pana Kornela Elaszewicza Dyrektora Departamentu Partnerstw i Eventów Totalizatora.

¹⁴ Podmiot niebędący spółką prawa handlowego.

Wszystkie podmioty, zależne do Spółki tj.: Merkury-Invest Sp. z o.o., Traf – Zakłady Wzajemne Sp. z o.o., Lottomerkury Sp. z o.o., w okresie objętym kontrolą osiągały wyniki finansowe, zgodne z przyjętymi założeniami.

W okresie objętym kontrolą, 10 pracowników Spółki zasiadało w organach spółek, w których Totalizator posiadał udziały w kapitale. Pracownicy pełniący funkcję w zarządach spółek zależnych byli zatrudnieni w Totalizatorze na umowę o pracę w ramach zadaniowego systemu czasu pracy, a w spółkach zależnych pełnili funkcję na podstawie umów cywilnoprawnych. Posiadali przy tym odpowiednie kompetencje i byli wynagradzani zgodnie z postanowieniami *ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*¹⁵.

Zarząd Spółki, uchwałą z dnia 16 czerwca 2014 r. przyjął aktualizację wieloletniego planu strategicznego na lata 2012-2016 w postaci dokumentu pn. „Strategia Spółki i Grupy Kapitałowej Totalizator Sportowy na lata 2014 - 2016 wraz z kierunkami rozwoju na lata 2017 - 2018”, która następnie została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Nadzorczą w dniu 17 października 2014 r. Raportowanie realizacji strategii Radzie Nadzorczej odbywało się poprzez przedkładanie informacji o realizacji poszczególnych projektów strategicznych. Zarząd Spółki, na każde posiedzenie Rady Nadzorczej, przedkładał pisemną informację na temat istotnych zdarzeń jakie miały miejsce w Spółce pomiędzy posiedzeniami Rady Nadzorczej, zawierające dane dotyczące realizacji strategii. W Spółce trwają, od września 2016 r., prace nad strategią na lata 2017 – 2020/2021. W związku z nowelizacją z dnia 15 grudnia 2016 r. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych*¹⁶ Spółka była zmuszona uwzględnić nowe regulacje w planach strategicznych. Konieczne było także uwzględnienie w przygotowywanej strategii powierzenia Totalizatorowi Przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 1 kwietnia 2017 r.¹⁷ monopolu w zakresie gry na automatach i sprzedaży gier kasynowych w Internecie. Zakończenie prac nad strategią Spółki planowane jest na dzień 31 października 2017 r.

Od 2013 r. w Spółce obowiązywała „Strategia Zrównoważonego Rozwoju i Bezpiecznej rozrywki (CSR¹⁸) Totalizatora na lata 2013-2016”. W Spółce funkcjonował także Kodeks Dobrych Praktyk. Największa uwa i liczba działań była realizowana w obszarze odpowiedzialnej i bezpiecznej gry. Totalizator Sportowy przestrzegał również międzynarodowych wytycznych Responsible Gaming¹⁹, prowadząc działania CSR przede wszystkim w obszarach w nich wskazanych.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 67-69, 276-307, 371, 380-744, 752-973, 1019, 1272)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Brak wskazania przyczyn zakończenia postępowań, bez wyłonienia Członków Zarządu Spółki świadczy o braku przejrzystości działań organów Spółki przeprowadzających te postępowania.

Przepisy Rozporządzenia w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu nie nakładają, na Radę Nadzorczą, obowiązku dokumentowania wskazywania przyczyn (uzasadnienia) wszczynania postępowań kwalifikacyjnych, w tym postępowań nie wywołanych upływem kadencji (§ 2 i § 4 Rozporządzenia). Również zakończenie postępowania kwalifikacyjnego bez wyłaniania kandydatów, w każdym czasie, bez podania

¹⁵ Dz.U z 2015 r., poz. 2099, ze zm. Dalej: *Ustawa kominowa*.

¹⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 471 ze zm. Dalej: *Ustawa hazardowa*.

¹⁷ Pismo z dnia 1 kwietnia 2017 r. podpisane przez Panią Beatę Szydło Prezesa Rady Ministrów.

¹⁸ Corporate Social Responsibility tzn. społeczna odpowiedzialność biznesu.

¹⁹ Odpowiedzialna Gra – wytyczne wydane w czerwcu 2014 r. przez stowarzyszenie The European Lotteries.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Opis stanu
faktycznego

przyczyn jest prawnie dopuszczalne (§ 7 Rozporządzenia). Niemniej jednak wskazywanie na okoliczności wpływające na wszczęcie lub zakończenie postępowań kwalifikacyjnych, w powyższych aspektach, przyczyniłoby się do większej transparentności przebiegu całego procesu kwalifikacji i powiadamiania o jego wynikach. Wdrażanie takiej praktyki, co do zasady bądź przynajmniej w jednostkowych przypadkach, nie byłoby sprzeczne z dotychczasową regulacją prawną w tej dziedzinie (przepisy Rozporządzenia).

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wybrane dane finansowe Spółki

2.1 Aktywa

W latach 2014 - 2016 zmniejszenie wartości w pozycji Inne wartości niematerialne i prawne było głównie spowodowane rocznymi odpisami amortyzacyjnymi.

Zmiany salda rzeczowych aktywów trwałych były spowodowane w 2014 r. zakupem nowej floty samochodowej za łączną kwotę 20 779,4 tys. zł²⁰ oraz poniesieniem nakładów na środki trwałe w budowie, w szczególności na Ośrodek wypoczynkowy w Rybieniu w kwocie 5 695,8 tys. zł. W 2015 r. utworzono odpis z tytułu utraty wartości obiektów zlokalizowanych na Służewcu, które wykorzystywane były do organizacji wyścigów konnych w kwocie 1 375,4 tys. zł (środki trwałe w budowie) oraz w kwocie 14 370,9 tys. zł (środki trwałe w użytkowaniu). Powyższe zostało spowodowane brakiem rentowności Toru na Służewcu. Dokonano również sprzedaży wycofanej z eksploatacji floty samochodowej o łącznej wartości księgowej 2 738 tys. zł oraz poniesiono nakłady na modernizację siedziby przy ul. Targowej 25 w wysokości 4 452,7 tys. zł oraz na modernizację Trybuny II na Służewcu w kwocie 5 695,8 tys. zł. Zmiana w pozycji rzeczowych aktywów trwałych w 2016 r. była spowodowana zmianą zasad amortyzacji terminali kolektorskich i jednorazowym umorzeniem pozostających w użytkowaniu w wysokości 8 024,3 tys. zł, utworzeniem dodatkowego odpisu aktualizującego wartość obiektów zlokalizowanych na Służewcu, wykorzystywanych do organizacji wyścigów konnych w kwocie 4 991,4 tys. zł (środki trwałe w budowie) oraz w kwocie 9 636,5 tys. zł (środki trwałe w użytkowaniu) oraz poniesieniem nakładów na modernizację oraz generalny remont siedziby przy ul. Targowej 25 w wysokości 13 782,5 tys. zł.

Zmiana w pozycji inwestycje długoterminowe została spowodowana w szczególności zwiększeniem wartości udziałów w jednostkach powiązanych w 2014 r., które wynikało z rozwiązania odpisu aktualizacyjnego o wartości 859,4 tys. zł, dokonany w związku z pozytywnymi wynikami spółek z Grupy Kapitałowej Spółki oraz zmianą kwalifikacji bilansowej obiektów związanej ze zmianą przeznaczenia obiektów na Służewcu o wartości księgowej 1 327,5 tys. zł i dokonaniem odpisu aktualizacyjnego na inwestycje w nieruchomości na Służewcu w wysokości 442,3 tys. zł.

Wzrost wartości w 2015 i 2016 r. w pozycji Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe wynikał w szczególności z utworzenia aktywów z podatku odroczonego w związku z dokonanymi odpisami aktualizującymi wartość majątku

²⁰ Łącznie zakupiono 350 samochodów, w tym 284 dla przedstawicieli i kierowników regionów sprzedaży oraz 29 dla dyrektorów.

trwałego oraz utworzeniem w 2016 r. rezerwy na darowizny dla Fundacji Lotto w wysokości 4 000 tys. zł i Polskiej Fundacji Narodowej w kwocie 25 552,5 tys. zł.²¹

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 745-747, 760, 976-990, 1019, 1271)

2.2 Pasywa

Wpływ na zmiany wartości kapitałów własnych miała w szczególności wartość wypracowanego przez Spółkę zysku. We wszystkich latach badanego okresu Spółka dokonywała wypłaty dywidendy na rzecz Skarbu Państwa po pomniejszeniu o część przypadającą na Fundusz Załogi. Ponadto w ramach podziału wyniku finansowego budowany był kapitał rezerwowy.

W wyniku dokonanej w dniu 10 kwietnia 2017 r. zmiany Umowy Spółki kapitał podstawowy uległ podwyższeniu do kwoty 279 142 tys. zł. Zwiększona wartość kapitału podstawowego została pokryta z kapitału zapasowego.

Zmniejszenie stanu rezerw na świadczenia emerytalne i podobne w 2014 r. wynikało z podjęcia decyzji o wypłacie nagrody rocznej w formie wypłaty z zysku. Wartość rezerwy utworzonej w 2013 r. wynosząca 13 032 tys. zł została rozwiązana w związku z wypłatą nagrody. W 2014 r. zmniejszyła się o 5 358,4 tys. zł wartość rezerwy na wygrane w loteriach ścieralnych, głównie na skutek urealnienia kwoty rezerwy o współczynnik wypłacalności dla poszczególnych gier. Zmniejszenie rezerwy w 2015 r. i 2017 r. nastąpiło w wyniku rozwiązania rezerwy na koszty postępowania spornego w łącznej kwocie 28 444,3 tys. zł. Rezerwa została rozwiązana wcześniej w związku ze sporem sądowym z jedną ze stacji telewizyjnych.

Wzrost wartości zobowiązań wykazanych w pozycjach pasywów bilansu wynikał ze wzrostu wartości zobowiązań z tytułu wygranych. Główną przyczyną było wprowadzenie w październiku 2014 nowej gry Ekstra Pensja, w której wygrana I stopnia wypłacana ma być w cyklach miesięcznych przez 20 lat. Zdyskontowane według efektywnej stopy procentowej ustalonej na ostatni dzień miesiąca, w którym odbyło się losowanie, zobowiązanie z tytułu wygranych I stopnia w Ekstra Pensji wyniosło na koniec roku 2014 kwotę 12 764,5 tys. zł, na koniec roku 2015 kwotę 49 753,7 tys. zł i na koniec roku 2016 kwotę 86 934,5 tys. zł. Na wzrost tej pozycji wpływ miało w 2016 r. ujęcie umowy zawartej z Polską Fundacją Narodową, na mocy której Spółka zobowiązała się do współfinansowania jej działalności przez kolejne 10 lat. Zdyskontowana wartość tego zobowiązania na koniec 2016 r. wynosiła 25 552,5 tys. zł.

Wzrost zobowiązań z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń i innych świadczeń wynikał w szczególności ze wzrostu kwoty podatku od gier liczbowych spowodowanej wzrostem osiąganych przez Totalizator przychodów ze sprzedaży.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 748-751, 760, 976-990, 1019, 1269)

2.3 Przychody

Przychody ogółem Spółki wyniosły w kolejnych latach: 3 498 241,8 tys. zł w 2014 r., 4 327 124,9 tys. zł w 2015 r. oraz 4 587 171,5 tys. zł w roku 2016. Wzrost wartości przychodów był związany z rosnącymi przychodami w segmencie gier jak i w segmencie loterii. W segmencie gier w szczególności zwiększenie częstotliwości losowań wpłynęło na zwiększone przychody z gry Mini Lotto oraz

²¹ Totalizator jest jednym z 17 fundatorów - spółek Skarbu Państwa, którzy podpisali 16 listopada 2016 r. akt notarialny o ustanowieniu Polskiej Fundacji Narodowej oraz jej statut. Zadaniem Fundacji jest promocja polskiej gospodarki, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz prowadzonych przez nie inwestycji w Polsce i zagranicą.

z gry Keno. Wzrost w segmencie loterii był w szczególności związany ze wzrostem sprzedaży zdrapka, spowodowanym między innymi rozwijaniem oferty w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 760, 974, 976-990, 1004, 1010, 1019)

2.4 Koszty operacyjne

Koszty operacyjne ogółem Spółki wyniosły: 3 306 655,4 tys. zł w 2014 r., 4 029 396,5 tys. zł w 2015 r. oraz 4 299 975,2 tys. zł w roku 2016. W 2015 r. wzrost udziału kosztów wytworzenia sprzedanych produktów w kosztach ogółem o 0,7% spowodowany był zwiększeniem kosztów uzależnionych bezpośrednio od sprzedaży. Dynamika przychodów netto ze sprzedaży produktów w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. wyniosła 23,7%, w związku z tym koszty takie jak: podatek od gier liczbowych i loterii pieniężnych, wygrane z gier liczbowych i loterii pieniężnych, koszt sprzedanych losów, materiały eksploatacyjne do terminali, blankiety do gier liczbowych, wynagrodzenia prowizyjne kolektorów fizycznych oraz prowizja agentów prawnych wzrosły proporcjonalnie do przyrostu sprzedaży. W 2016 r. nastąpił spadek udziału kosztów ogólnego zarządu w stosunku do 2015 r. o 0,6%, co spowodowane było wprowadzeniem od 1 stycznia 2016 r. zmiany kwalifikacji kosztów w Oddziałach Totalizatora Sportowego z kosztów ogólnego zarządu do kosztów wytworzenia sprzedanych produktów. Utworzenie odpisu na aktualizację wartości aktywów niefinansowych tj. torów, stajni, lokali mieszkalnych, związanych z organizacją wyścigów konnych na Służewcu w wysokości 16 225,5 tys. zł, spowodowało wzrost pozostałych kosztów operacyjnych o 226,1% oraz zwiększenie struktury pozostałych kosztów operacyjnych w kosztach ogółem o 0,4 % w 2015 r. Natomiast przyrost pozostałych kosztów operacyjnych w 2016 r. o 119,9% i zwiększenie struktury tych kosztów o 0,8% wynikał z utworzenia rezerwy na zobowiązanie długoterminowe na rzecz Polskiej Fundacji Narodowej w wysokości 25 552,5 tys. zł, oraz utworzenia odpisu na aktualizację aktywów trwałych związanych z organizacją wyścigów na Służewcu w wysokości 14 734,9 tys. zł. W 2016 r. udział kosztów finansowych wzrósł o 0,1% a przyrost kosztów finansowych wyniósł 97,8% w stosunku do 2015 r., co było spowodowane dokonaniem odpisu na utratę wartości posiadanych obligacji²² w kwocie 4 300,0 tys. zł oraz odpisu z tytułu utraty wartości naliczonych odsetek od obligacji w wysokości 61,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 760, 975-990, 1010, 1019, 1270)

2.5 Zatrudnienie

Liczba osób w przeliczeniu na pełne etaty zatrudnionych w Spółce średniorocznie w 2014 r. wyniosła 1 025,17 osób, w 2015 r. 1 118,14, w 2016 r. 1 213,71 a w I półroczu 2017 r. 1 291,61, w tym odpowiednio 38,6, 38, 47,11 i 56,16 etatu stanowiły osoby z kadry kierowniczej²³. Liczba pracowników zatrudnionych przy sprzedaży zmieniła się w analogicznym okresie z 294,71 etatu do 469,92 etatu a zatrudnionych w działalności pomocniczej – administracji z 691,87 etatu do 765,53 etatu.

W okresie objętym kontrolą rozwiązano w Centrali umowy z 91 pracownikami, w tym z ośmioma na stanowiskach dyrektorów, pełniących obowiązki dyrektora²⁴ lub zastępców dyrektorów. Od dnia 1 stycznia 2014 r. przeprowadzono 186 naborów w Centrali Spółki (z czego dziewięć na stanowiska dyrektorów, p.o. dyrektora lub

²² Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie zakupionych 29 marca 2013 r.

²³ Łącznie z Zarządem Spółki.

²⁴ Dalej: p.o. dyrektora.

zastępców dyrektorów), w tym w roku 2014 - 43 nabory (z czego jeden na stanowisko p.o. dyrektora), w roku 2015 - 34 nabory²⁵, w roku 2016 – 69 naborów (z czego pięć na stanowiska dyrektorów lub zastępców dyrektorów) oraz w I półroczu 2017 roku 40 naborów (w tym po jednym na stanowiska dyrektora, p.o. dyrektora, zastępcy dyrektora).

Wzrost zatrudnienia był zakładany w planach rzeczowo-finansowych Spółki i wynikał w szczególności z realizacji porozumienia ze Związkami Zawodowymi w zakresie zatrudniania dotychczasowych kolektorów pracujących na umowy zlecenie na umowy o pracę, przygotowaniem do realizacji zmian w działalności w związku z nowelizacją *ustawy hazardowej*, rozwojem sieci sprzedaży oraz zatrudnianiem na umowy na zastępstwo w związku z długotrwałą nieobecnością pracownika.

Przeciętne wynagrodzenie w Spółce wzrosło z kwoty 7 234,53 zł w roku 2014 do kwoty 7 367,25 zł w roku 2016.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 991-994, 1018-1268)

2.6 Dywidenda

Totalizator w okresie od 1 stycznia 2014 r. wypłacił dywidendę za rok obrotowy 2013 w kwocie 202 240,1 tys. zł, za rok obrotowy 2014 w kwocie 166 046 tys. zł, za rok obrotowy 2015 w kwocie 192 003,3 tys. zł oraz za rok obrotowy 2016 w kwocie 20 000 tys. zł. Kwoty wypłaconej dywidendy w jednym przypadku tj. dywidendy za rok 2016, różniły się od kwoty rekomendowanej przez Zarząd i Radę Nadzorczą Spółki. Poziom wypłacanych dywidend był zgodny z polityką dywidendową prowadzoną przez ministerstwo nadzorujące Spółkę.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 760, 1005-1008)

2.7 Wywiązywanie się ze zobowiązań podatkowych

Od dnia 1 stycznia 2014 r. wystąpił jeden przypadek spowodowany przez błąd pracownika, przekazania podatku w zaniżonej kwocie, co spowodowało konieczność zapłacenia odsetek od zaległości podatkowych w kwocie 373 zł.

(dowód: akta kontroli str. 3 -9, 553-556, 760, 995-1003, 1019)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

²⁵ W roku 2015 brak był naborów na stanowiska dyrektorów lub zastępców dyrektorów.

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Wnioski pokontrolne

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 16 października 2017 r.

Kontroler
Łukasz Urbanowicz
Specjalista kp.

/ - /

.....
Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Dyrektor
Sławomir Grzelak

/ - /

.....
Podpis